

UCHWAŁA Nr IV/21/15
Rady Miejskiej w Rynie
z dnia 25 lutego 2015 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest
z terenu Gminy Ryn na lata 2014-2032”.**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r, poz. 594, ze zmianami) art.18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. prawo ochrony środowiska (t .j. Dz .U. z 2008 r. Nr 25 , poz.150 ze zm.) oraz zgodnie z założeniami „Programu Oczyszczania Kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010r. (M.P. Nr 33, poz. 481) Rada Miejska w Rynie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ryn na lata 2014 – 2032” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Ryn.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Michał Szczebiot

Załącznik do Uchwały Nr IV/21/15 Rady
Miejskiej w Rynie z dnia 25.02.2015r.

Gmina Ryn

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN NA LATA 2014-2032

Ryn, wrzesień 2014 r.

TYTUŁ:	PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN NA LATA 2014-2032
Zamawiający:	Gmina Ryn ul. Świerczewskiego 2 11-520 Ryn
Wykonawca:	IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. ul. Barbary 21 a 40 - 053 Katowice
Realizacja obowiązków umownych ze strony IGO Sp. z o. o. Sp.k. w Katowicach	mgr inż. Zuzanna Potępa-Błędzińska
Zespół autorski Programu	mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska mgr inż. Marta Majka mgr inż. Zuzanna Potępa-Błędzińska
Zatwierdził	mgr inż. Bożena Kuzio - Wasilewska

Program zgodny z:

Realizacja opracowania sfinansowana w ramach dotacji Ministerstwa Gospodarki

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	5
2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest.....	5
3. Przepisy prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.....	9
3.1. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest	9
3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest oraz procedury postępowania	11
3.3. Ewidencja odpadów niebezpiecznych.....	13
3.4. Transport odpadów niebezpiecznych	14
3.5. Unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów niebezpiecznych.....	15
4. Ocena stanu aktualnego w zakresie azbestu.....	16
4.1. Ogólna charakterystyka Gminy Ryn	16
4.2. Informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym i wojewódzkim	19
4.3. Ocena realizacji działań w zakresie odpadów zawierających azbest	22
4.4. Wyniki pomiarów stężeń włókien azbestu.....	22
4.5. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest	23
4.5.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych.....	24
4.5.2. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach innych niż zabudowa mieszkaniowa	25
4.5.3. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	26
4.5.4. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu	28
5. Cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest	29
6. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest	30
7. Harmonogram realizacji Programu	31
8. Sposób monitoringu programu.....	31
9. Podsumowanie	32
10. Literatura	33
11. Załączniki	33

SPIS TABEL

TABELA 1. ISTNIEJĄCE SKŁADOWISKA ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM	16
TABELA 2. POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GMINY	18
TABELA 3. IŁOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWYCH W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ, WIELORODZINNEJ I W BUDYNKACH GOSPODARCZYCH	24
TABELA 4. IŁOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWYCH NA OBIEKTACH INNYCH NIŻ ZABUDOWA MIESZKANIOWA	25
TABELA 5. STOPIEŃ PILNOŚCI PODJĘCIA DZIAŁAŃ W STOSUNKU DO WYROBÓW AZBESTOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I BUDYNKÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE RYN	27
TABELA 6. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU	31
TABELA 7. WSKAŹNIKI MONITORINGU PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN.....	32

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. PROCEDURA 1 BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	12
RYSUNEK 2. PROCEDURA 2 BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	13
RYSUNEK 3. MAPA GMINY RYN.....	17
RYSUNEK 4. IŁOŚCI WYROBÓW AZBESTOWYCH [MG] NA TERENIE GMINY RYN W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ I BUDYNKACH GOSPODARCZYCH.....	25
RYSUNEK 5. PROCENTOWY PODZIAŁ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ I BUDYNKACH GOSPODARCZYCH ZE WZGLĘDU NA STOPIEŃ PILNOŚCI DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH.....	28

1. Wprowadzenie

Podstawą wykonania opracowania pn. „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ryn” jest umowa zawarta w dniu 3 lutego 2014 r. pomiędzy Gminą Ryn z siedzibą przy ul. Świerczewskiego 2, 11-520 Ryn a IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. z siedzibą przy ul. Barbary 21A w Katowicach.

Wyroby zawierające azbest po ich usunięciu z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do grupy odpadów niebezpiecznych. Gospodarka nimi wymaga prawidłowego prowadzenia oraz szczególnej kontroli. Zasady postępowania z odpadami azbestowymi reguluje szereg przepisów m.in. ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, t.j. z późn. zm.), ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.), ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.) oraz związane z nimi rozporządzenia wykonawcze. Najważniejszym jednak dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. Program ten utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Koordynatorem Programu jest Ministerstwo Gospodarki. Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym. Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy m.in. gminne.

2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

Azbest to ogólna nazwa minerałów włóknistych z grupy serpentynów i amfiboli. Nazwa ta wywodzi się od greckiego słowa „*asbestos*” i oznacza „niewygasający” lub „niezniszczalny”. Cechą charakterystyczną włókien azbestowych jest możliwość ich rozszczepiania się na mniejsze fragmenty. Dopiero w XX wieku azbest stał się surowcem powszechnie stosowanym. Prawdziwy przełom w jego stosowaniu nastąpił w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Odkryto wówczas złoża chryzotyłu i tremolitu we Włoszech. Początkowo używano go do wyrobów niepalnej papy, a następnie znalazł szerokie zastosowanie jako różnego rodzaju izolacje. Szacuje się, że wyprodukowano około 5 tysięcy różnych rodzajów produktów, które zawierają w swoim składzie azbest. Dzięki od dawna znanej i cennej odporności na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to:

- chryzotyl (azbest biały) - najbardziej rozpowszechniony,
- krokidolit (azbest niebieski) - wykorzystywany w mniejszym stopniu,
- amosyt (azbest brązowy) - najrzadziej stosowany.

Specyficzne właściwości azbestu - niepalność, wytrzymałość mechaniczna i termiczna oraz elastyczność - sprawiły, że azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych. Po nagraniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

W latach 80-tych stwierdzono, że oprócz pozytywnych właściwości azbest posiada również negatywne cechy. Gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwość uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia wówczas wyroby azbestowe stanowią zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Najczęściej dochodzi do tego przy obróbce mechanicznej płyt – cięciu, kruszeniu lub przy naruszeniu struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się

materiału i wpływem warunków atmosferycznych. Badania dowiodły rakotwórcze działanie włókien azbestu, które przedostają się do organizmu z wdychanym powietrzem. Są to włókna grubości mniejszej niż 3 μm , długości większej niż 45 μm (proporcja - długość: średnica > 3:1). Wdychanie azbestu może być przyczyną groźnych chorób, w tym azbestozy (pylicy azbestowej), zmian opłucnowych, międzybłonna opłucnej oraz raka płuc. Choroby te mają długi okres inkubacji i mogą ujawnić się nawet po 30 latach od chwili wchłonięcia włókien.

Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest, w zależności od ich rodzaju można podzielić na dwie klasy:

- klasa I - obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 , które definiowane są jako „miękkie” (słabo spoiste) i zawierają powyżej 20% azbestu, a także małą ilość lepiszcza. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do środowiska. Do wyrobów tego typu zaliczane są wyroby tekstylne z azbestu takie jak, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe oraz materiały i wykładziny cierne,
- klasa II - obejmuje wyroby o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m^3 , które definiowane są jako „twarde” i zawierają poniżej 20% azbestu. W przypadku uszkodzenia tego typu wyrobu emisja włókien azbestu do środowiska jest znacznie niższa niż w przypadku wyrobów z klasy I. Do tego typu wyrobów zaliczane są płyty azbestowo-cementowe faliste, płyty azbestowo-cementowe „karo” oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe tj. rury wodociągowe i kanalizacyjne, a także przewody kominowe i zsypy.

Klasyfikacja odpadów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami. Zostały one zakwalifikowane do grupy odpadów niebezpiecznych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206). Należą do nich:

- odpady azbestowe z elektrolizy o kodzie 06 07 01* ,
- odpady z przetwarzania azbestu o kodzie 06 13 04* ,
- odpady zawierające azbest o kodzie 10 11 81* ,
- odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych o kodzie 10 13 09* ,
- opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi o kodzie 15 01 11* ,
- okładziny hamulcowe zawierające azbest o kodzie 16 01 11* tj. wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- zużyte urządzenia zawierające wolny azbest o kodzie 16 02 12* ,
- materiały izolacyjne zawierające azbest o kodzie 17 06 01* tj. izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest, szczeliwa azbestowe, taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki, wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych, papier i tektura, otuliny azbestowo-cementowe, płyty ognioochronne,
- materiały konstrukcyjne zawierające azbest o kodzie 17 06 05* tj. płyty azbestowo-cementowe płaskie, płyty azbestowo-cementowe faliste, rury i złącza azbestowo-cementowe, kształtki azbestowo-cementowe budowlane (przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony kanałów spalin).

Odpadami zawierającymi azbest są również:

- sorbenty, materiały filtracyjne (w tym oleje nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB) o kodzie 15 02 02* tj. ubrania robocze, maski, filtry zanieczyszczone azbestem,
- inne odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym odpady zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne o kodzie 17 09 03* tj. papy, kity, masy hydroizolacyjne, płytki PCV zawierające azbest,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki o kodzie 20 01 35* tj. sprzęt gospodarstwa domowego zawierający izolacje azbestowe.

Zastosowanie azbestu

Azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych, budownictwie i energetyce, a także w transporcie. W Polsce największe ilości azbestu zużywano w różnych procesach produkcyjnych w latach 70-tych – około 100 tys. Mg rocznie, natomiast w latach 80-tych ilość zużywanych wyrobów zmniejszyła się do około 60 tys. Mg, z kolei na początku lat 90-tych do 30 tys. Mg.

Budownictwo

Najwięcej wyrobów azbestowych wykorzystano w budownictwie i do produkcji materiałów budowlanych tj. 85% z całości wytworzonych wyrobów. Z szacunkowych ocen wynika, że w Polsce na dachach i fasadach budynków znajduje się obecnie około 1,35 mld m² płyt azbestowo-cementowych, co stanowi prawie 15 mln Mg. Innym rodzajem wyrobów azbestowych stosowanych w budownictwie zarówno mieszkaniowym jak i przemysłowym są rury azbestowo-cementowe, których ilość szacuje się na około 600 tys. Mg. Z danych zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” wynika, że największe nagromadzenie wyrobów z azbestem występuje na terenie województw mazowieckiego i lubelskiego (około 2 mln Mg). Duże ilości tych wyrobów znajdują się także na terenie województw łódzkiego, wielkopolskiego i podlaskiego oraz małopolskiego. Najmniej wyrobów z azbestem występuje w województwach opolskim, lubuskim i zachodniopomorskim (do 0,5 mln Mg).

Energetyka

W przemyśle energetycznym wyroby zawierające azbest stosowano w:

- kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym),
- chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i w obudowie wewnętrznej chłodni),
- chłodniach wentylatorowych w obudowie wewnętrznej chłodni oraz w rurach odprowadzających parę,
- zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego),
- w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Ilość płyt azbestowo - cementowych zabudowanych w chłodniach kominowych oraz wentylatorowych szacuje się na ponad 300 tys. Mg.

Transport

Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach

pod głowicą, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. na statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny

Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

Źródła narażenia na działanie azbestu

Ogólne źródła narażenia na działanie azbestu można podzielić na źródła związane z narażeniem niezawodowym i zawodowym człowieka. Narażenie niezawodowe człowieka na działanie azbestu może występować w następujących przypadkach:

- na terenach sąsiadujących z terenami przemysłowymi, w których stosowane są wyroby zawierające azbest,
- na terenach sąsiadujących z dzikimi składowiskami odpadów zawierających azbest, nieprawidłowo prowadzonymi składowiskami odpadów zawierających azbest oraz składowiskami odpadów komunalnych gdzie nielegalnie deponuje się odpady zawierające azbest,
- u członków rodzin pracowników nieprzestrzegających przepisów i zasad bezpieczeństwa przy usuwaniu, demontażu, transporcie i składowaniu wyrobów i odpadów zawierających azbest.
- w obiektach i pomieszczeniach w wyniku użytkowania wyrobów zawierających azbest stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne i klimatyzacyjne.
- w obszarach wiejskich i miejskich w wyniku uszkodzeń mechanicznych oraz korozji ścian osłonowych i pokryć dachowych zawierających azbest.
- w obszarach wiejskich i miejskich przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu.

Narażenie zawodowe na działanie azbestu może wystąpić w następujących sytuacjach:

- podczas poboru prób do badań wyrobów azbestowych,
- w trakcie zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,
- podczas demontażu i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podczas unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- w trakcie pakowania odpadów azbestowych,
- w trakcie załadunku lub rozładunku odpadów azbestowych.

Wpływ azbestu na organizm człowieka

Wpływ azbestu na organizm człowieka związany jest bezpośrednio z wnikaniem włókien azbestowych do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy. Włókna azbestu gromadzą się i zalegają w płucach. Występuje także w niewielkim stopniu wchłanianie azbestu przez skórę.

Największe zagrożenie dla zdrowia ludzi przejawia azbest w formie włókien respirabilnych. Włókna te mają grubość nie większą niż 3 μm przez co trafiają do pęcherzyków płucnych. Najbardziej niebezpiecznym rodzajem azbestu dla organizmu człowieka jest azbest niebieski, czyli krokidolit, jednak wszystkie rodzaje przyjęto jako kancerogenne. Szczególna szkodliwość krokidolitu spowodowana jest faktem, iż ten gatunek azbestu nie ulega zmianom w środowiskach biologicznych. W odróżnieniu od azbestu niebieskiego, azbest biały, czyli chryzotyl podlega częściowemu rozpuszczeniu w płynach fizjologicznych przez co jego szkodliwość jest mniejsza.

W wyniku przedostania się do organizmu ludzkiego pyłu azbestowego przez układ oddechowy mogą nastąpić takie zmiany chorobowe jak:

- pylica azbestowa – azbestoza,
- nowotwory złośliwe – rak płuc i opłucnej,
- zgrubienia opłucnej.

3. Przepisy prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

Szczegółowe wymagania, zasady użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest zostały szeroko uregulowane w krajowych przepisach prawnych. Poniżej przytoczono najbardziej istotne ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest.

3.1. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, t.j. z późn. zm.), która zakazuje wprowadzania na terytorium Polski wyrobów zawierających azbest, azbestu, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Ustawa zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, natomiast pozostał jedynie problem usunięcia zużytych wyrobów w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.), która określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z niniejszą ustawą azbest należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancje te powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Występowanie substancji zawierających azbest powinno zostać udokumentowane, a informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania powinny być przekazane do wojewody, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi do Prawa ochrony środowiska.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.), która reguluje gospodarkę odpadami niebezpiecznymi, w tym zawierającymi azbest, które są elementem systemu gospodarki odpadami, a także istotną częścią planów województw oraz planu krajowego. W świetle cytowanej ustawy o odpadach (z dniem wejścia w życie) wygasły decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi i decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami. Nowe regulacje nie przewidują już obowiązku uzyskiwania ww. decyzji. Regulacja ta dotyczy również wytwórców odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw (wytwórcą jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej). Oznacza to, że firmy świadczące usługę w zakresie usuwania azbestu (poza instalacjami) nie muszą posiadać ww. decyzji, jednak są zobowiązane do przestrzegania przepisów ustawy o odpadach w zakresie postępowania z wytworzonymi odpadami.
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 227, poz. 1367), która określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, a także wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z przewozem oraz organy właściwe do sprawowania kontroli w tym zakresie.

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31) zgodnie, z którym wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. - w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1033) wraz ze zmianą - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 24). Zgodnie z wprowadzoną zmianą, informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem [www. bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649) wraz ze zmianą - rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010 r., Nr 162, poz. 1089), które określa:
 - obowiązki właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej, w zakresie sporządzania oceny stanu tych wyrobów,
 - obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie: uzyskania odpowiedniej decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytwarzanymi odpadami, a także przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i posiadania niezbędnych zabezpieczeń,
 - sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - warunki przygotowania do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania,
 - wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest,
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824), które określa zakres i program szkolenia pracowników, którzy w związku z wykonywanymi pracami są lub mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu oraz osób kierujących takimi pracownikami i pracodawców.
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 25) w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest.

3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest oraz procedury postępowania

Istotnym zagadnieniem dotyczącym użytkowania wyrobów zawierających azbest jest niedopuszczenie do ich wykorzystania w sposób umożliwiający emisję włókien azbestu do środowiska. Usuwane wyroby azbestowe powinny być zastępowane wyrobami niezawierającymi tego surowca.

Aktualne regulacje prawne obligują właścicieli, zarządców i użytkowników wieczystych nieruchomości, a także obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innego miejsca zawierającego azbest do:

- okresowych kontroli stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów (ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Ocena ta kwalifikuje wyroby zawierające azbest na podstawie przyjętej punktacji do jednej z trzech kategorii działań:
 - I stopień pilności - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie,
 - II stopień pilności - ponowna ocena w czasie 1 roku,
 - III stopień pilności - ponowna ocena w czasie 5 lat.
- usuwania wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany lub naprawy,
- sporządzania corocznego planu kontroli jakości powietrza obejmującego pomiar stężenia azbestu dla pomieszczenia, w którym znajdują się wyroby z azbestem,
- przeglądu i oznakowania miejsc wykorzystywania wyrobów azbestowych według ustalonych zasad,
- sporządzania inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na danym terenie,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (przedsiębiorcy) lub wójtowi (osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami) corocznej aktualizacji danych o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania oraz wyrobach, których wykorzystanie zostało zakończone,
- zgłoszenia zamiaru prowadzenia prac związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

W przypadku prowadzenia prac rozbiórkowych, remontowych, modernizacyjnych i termomodernizacyjnych (które mogą być prowadzone w celu eliminacji azbestu wbudowanego w elementy konstrukcyjne i izolacyjne obiektów budowlanych), przed ich rozpoczęciem, zarządca budynku powinien zlecić ornitologowi inwentaryzację przyrodniczą w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych, w szczególności jerzyka (*Apus opus*). Jerzyk objęty jest ochroną gatunkową ścisłą, na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., póź. 627, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 237, póź. 1419). W sytuacji gdy zniszczenie schronienia jerzyka jest konieczne, należy zwrócić się do RDOŚ o wydanie stosownego zezwolenia oraz zapewnić temu gatunkowi zastępcze miejsca lęgowe. Podczas remontu czy termomodernizacji budynku należy zawieszać budki lęgowe dla tych ptaków w miejscach, gdzie dotychczas miały one swoje lęgi.

Zgodnie z ww. ustawą oraz rozporządzeniem, w stosunku do ptaków obowiązuje zakaz zabijania, okaleczania, chwytania, niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych,

niszczenia gniazd i innych schronień oraz umyślnego płoszenia i niepokojenia oraz niszczenia ich siedlisk i ostoi. Dopuszcza się odstępstwo od zakazu usuwania gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne, ale tylko od dnia 16 października do końca lutego, czyli przed kolejnym okresem lęgowym. Usuwanie nowopowstających gniazd w rozpoczętym okresie lęgowym należy traktować jako rażące naruszenie obowiązujących przepisów. Działania takie można prowadzić jedynie po uzyskaniu zwolnienia z zakazów, które w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą wydaje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, a w stosunku do gatunków objętych ochroną częściową Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

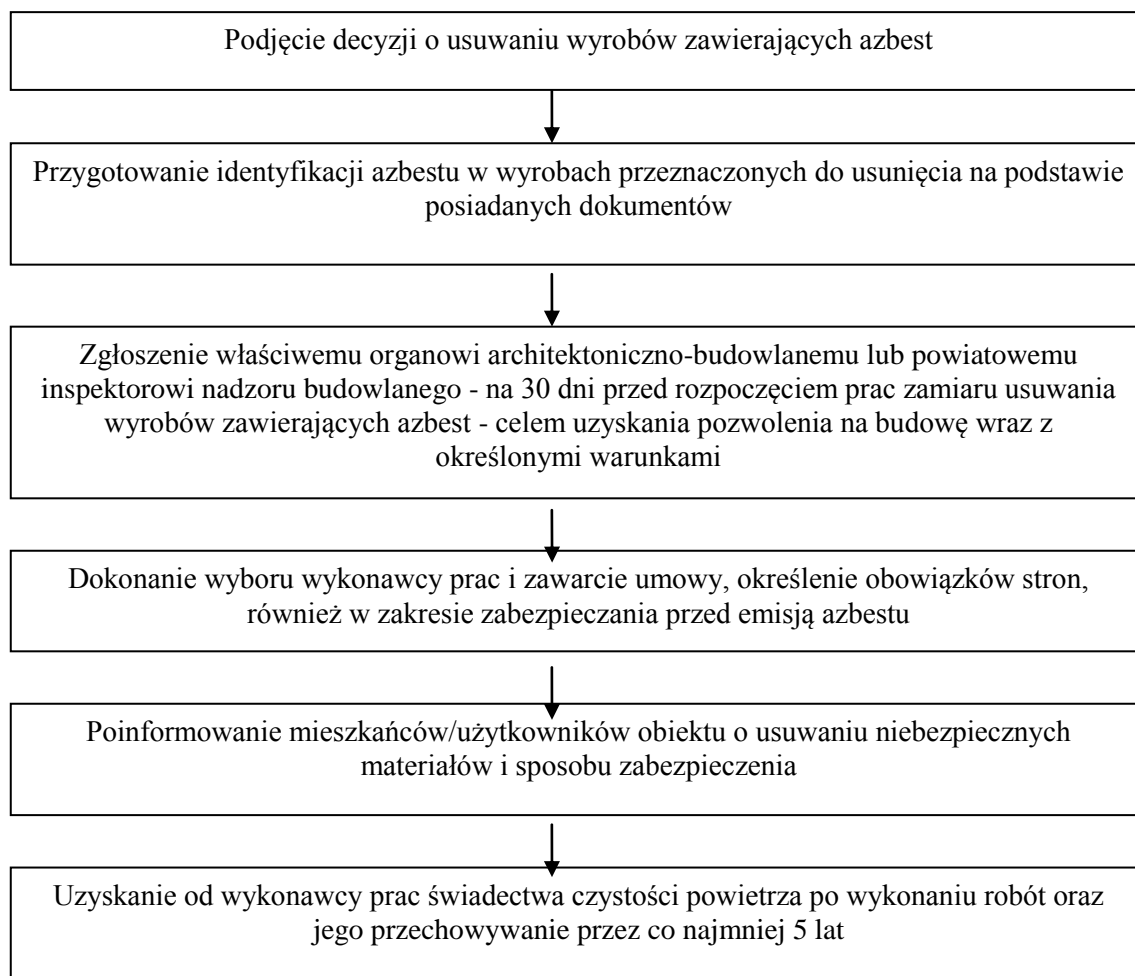
Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Obowiązki właścicieli i zarządców będących także użytkownikami wyrobów zawierających azbest zawarto w dwóch procedurach postępowania (1 i 2), przedstawionych na rys. 1 i rys. 2. Procedura 1 określa obowiązki i zasady postępowania właścicieli i zarządców przy użytkowaniu budynków, budowli, instalacji, urządzeń i obiektów oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Natomiast procedura 2 określa obowiązki i postępowanie powyższych podmiotów przy usuwaniu wyrobów azbestowych tzn. przed i podczas wykonywania prac.

Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów	Sporządzenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego
Opracowanie corocznego planu kontroli jakości	Sporządzenie informacji dla burmistrza (corocznie)
Opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania	Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się
Bieżąca kontrola stanu oraz konserwacja wyrobów	Zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsc

Rysunek 1. Procedura 1 bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych wraz ze zmianami wynikającymi z Rozporządzenia Ministra Gospodarki Dz. U. z 2010 r., Nr 162, poz. 1089

Rysunek 2. Procedura 2 bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych wraz ze zmianami wynikającymi z Rozporządzenia Ministra Gospodarki Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089)

3.3. Ewidencja odpadów niebezpiecznych

Posiadacz odpadów (wytwórca), czyli wykonawca prac w kontakcie z azbestem jest obowiązany do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów i listą odpadów niebezpiecznych. Ewidencję, prowadzi się z zastosowaniem następujących dokumentów ewidencji odpadów:

- karty ewidencji odpadu, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie,
- karty przekazania odpadu.

Dokumenty ewidencji odpadów powinny zawierać następujące dane: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów. Wzory ww. dokumentów przedstawiono w załączniku nr 3.

Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad od innego posiadacza, jest obowiązany potwierdzić przejęcie odpadu na karcie przekazania odpadu, wypełnionej przez posiadacza, który przekazuje ten odpad. Kartę przekazania odpadu sporządza się w odpowiedniej liczbie egzemplarzy, po jednej dla każdego z posiadaczy oraz dla prowadzącego transport odpadów.

Dopuszcza się sporządzanie zbiorczej karty przekazania odpadu, obejmującej odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego temu samemu posiadaczowi.

Posiadacz odpadów ma obowiązek przechowywać dokumenty sporządzone na potrzeby ewidencji przez okres 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym sporządzono te dokumenty.

Posiadacz odpadów prowadzący ewidencję odpadów jest obowiązany sporządzić na formularzu zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi. Zbiorcze zestawienie danych powinno zawierać następujące informacje: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów. Zbiorcze zestawienia danych posiadacz odpadów jest obowiązany przekazać marszałkowi województwa właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania lub zbierania w terminie do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

3.4. Transport odpadów niebezpiecznych

Obowiązek odpowiedniego przygotowania do transportu odpadów zawierających azbest spoczywa na wytwórcy odpadów. Należy uniemożliwić emisję włókien azbestu do środowiska, również w trakcie jego transportu poprzez:

- szczelne opakowanie wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej 1000 kg/m^3 w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm,
- szczelne opakowanie wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, po ich uprzednim zestaleniu przy użyciu cementu,
- szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie ich umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie,
- utrzymanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowania do transportu,
- magazynowanie przygotowanych do transportu odpadów w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Zgodnie z ustawą o odpadach wytwórca odpadów transportujący je na składowisko nie jest zobowiązany do uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów, natomiast posiadacz odpadów prowadzący działalność w zakresie zbierania lub transportu jest zobowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności.

Zlecający usługę transportu odpadów jest obowiązany wskazać firmie transportującej miejsce odbioru odpadów, a także posiadacza odpadów, do którego należy te odpady dostarczyć, natomiast firma transportująca jest zobowiązana dostarczyć odpady azbestowe do posiadacza, który został mu wskazany przez zlecającego.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przyjęcia odpadu,
- usunięcie ze skrzyni ładunkowej pojazdu elementów mogących uszkodzić opakowanie odpadów,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie stabilności umocowania ładunku z odpadami w pojeździe.

Przy przewozach towarów, w tym odpadów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). W Oświadczeniu Rządowym z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), w załączniku A dział 3.3 zawarto przepisy szczególne dotyczące niektórych materiałów lub przedmiotów, w tym także azbestu. Zgodnie z zapisem w poz. 168 azbest, który jest związany lepiszczem

naturalnym lub sztucznym (np. cementem) w sposób uniemożliwiający uwolnienie podczas przewozu włókien azbestu łatwych do wchłaniania drogą oddechową nie podlega przepisom ADR. Wyroby zawierające azbest, które nie spełniają powyższego warunku, nie podlegają przepisom ADR, jeżeli są zapakowane w taki sposób, że nie jest możliwa emisja włókien do środowiska.

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Załadunek opakowanych odpadów do dokładnie oczyszczonej skrzyni ładunkowej pojazdu, a następnie ich rozładunek powinien odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Brak odpowiedniego oznakowania odpadów zawierających azbest lub uszkodzone opakowanie stanowią powód odmowy przyjęcia odpadów. Opakowane odpady powinny być ułożone i umocowane na samochodzie w sposób uniemożliwiający ich przesuwanie się w czasie przewozu lub wypadnięcie z pojazdu, a cały ładunek należy dokładnie zabezpieczyć folią lub plandeką przed uszkodzeniem. W przypadku stwierdzenia po wyładunku pozostałości po przewożonych odpadach należy niezwłocznie je usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

3.5. Unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów niebezpiecznych

Usuwane odpady azbestowe należy składować na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do tego celu lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem, że spełnione są warunki techniczne do bezpiecznego składowania odpadów. Na wyżej wymienionych składowiskach składowane są odpady o kodach 17 06 01* i 17 06 05*. Odpady te mogą być składowane razem w jednej kwaterze.

Składowiska odpadów niebezpiecznych lub wydzielone kwatery na terenie innych składowisk przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów azbestowych w postaci nieprzekształconej, buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska.

Zarządzający składowiskiem powinien potwierdzić odbiór i przyjęcie odpadów na składowisko na karcie przekazania odpadów.

Czynności związane ze składowaniem odpadów azbestowych należy wykonywać w sposób zabezpieczający przed emisją włókien i pyłu azbestowego do powietrza. Podstawowe zadanie polega na niedopuszczeniu do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania te muszą być zdejmowane z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układane w kwaterze składowiska zgodnie z technologią zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów, kompaktowanie odpadów zawierających azbest ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów. Warstwa zeskladowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez pokrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm.

Składowanie powinno być zakończone na poziomie dwóch metrów poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko należy wypełnić gruntem do poziomu terenu. Zarządzający składowiskiem powinien wówczas złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części. Na koronie składowisk, w tym odpadów niebezpiecznych nie mogą być wykonywane przez okres 50 lat

od dnia zamknięcia budynki, wykopy, instalacje naziemne i podziemne, z wyłączeniem instalacji związanych z funkcjonowaniem składowiska.

Aktualny wykaz funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim składowisk odpadów niebezpiecznych zawierających azbest przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Istniejące składowiska odpadów zawierających azbest w województwie warmińsko-mazurskim

Lp.	Nazwa i lokalizacja składowiska	Wolna pojemność składowiska	Całkowita pojemność składowiska	Uwagi
1.	Zakład Zagospodarowania Odpadów w m. Wysięka, gm. Bartoszyce ul. Zbożowa 8 11-200 Bartoszyce	-	-	Planowana data uruchomienia 2015 Planowana pojemność 12 454,72 m ³ (0,25 ha)
2.	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Mazurska 42 82-300 Elbląg	1000 Mg	514,73 Mg	Przyjmuje odpady wyłącznie z terenu miasta i gminy Elbląg

Źródło: www.bazaazbestowa.pl, dnia 04.06.2014 r.

4. Ocena stanu aktualnego w zakresie azbestu

W trakcie przeprowadzenia oceny stanu aktualnego środowiska gminy Ryn w zakresie wyrobów zawierających azbest wzięto pod uwagę następujące elementy:

- ogólną charakterystykę Gminy Ryn,
- informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym, wojewódzkim i gminnym,
- wyniki pomiarów stężeń włókien azbestu,
- inwentaryzację wyrobów zawierających azbest,
- możliwe dofinansowanie do usuwania wyrobów zawierających azbest.

4.1. Ogólna charakterystyka Gminy Ryn

Gmina Ryn położona jest we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie giżyckim. Od wschodu graniczy z dwoma innymi gminami powiatu giżyckiego, tj. Miłki i Giżycko. Od południa graniczy z gminą Mikołajki, od zachodu z gminą Mrągowo (obie z pow. Mrągowo) oraz z gminą Kętrzyn od północy (pow. Kętrzyn).

Rysunek 3. Mapa Gminy Ryn

Źródło: http://bip.warmia.mazury.pl/ryn_gmina_miejsko_-_wiejska/, dnia 04.06.2014 r.

Gmina Ryn według danych GUS z roku 2012 zajmuje powierzchnię 205 km², co stanowi ok. 18% powierzchni powiatu giżyckiego. W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Jeziorko, Kronowo, Sterławki Wielkie, Orło, Knis, Krzyżany, Słabowo, Wejdyki, Rybical, Ławki, Mioduńskie, Monetki, Szymonka, Prażmowo, Stara Rudówka, Tros i Skop. Głównym ośrodkiem jest miasto Ryn (pow. wg danych GUS z 2012 r. - 4 km²).

Gminę zamieszkuje 5 898 osób (według danych GUS, stan na 31 XII 2012 roku), z czego w samym mieście Ryn - 2 948 mieszkańców.

Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy

Na terenie gminy i miasta Ryn występują fragmenty obszarów chronionego krajobrazu obejmujące najcenniejsze krajobrazowo tereny o różnych ekosystemach. W granicach gminy **obszary chronionego krajobrazu** zajmują 20 592,2 ha (GUS 2012). Są to:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Kraina Wielkich Jezior Mazurskich** – o powierzchni 85 527,0 ha, położony na terenie powiatów: Węgorzewo, Giżycko, Mrągowo i Pisz, w gminach Węgorzewo, miasto Węgorzewo, Giżycko, miasto Giżycko. Obejmuje środkowy obszar gminy i miasta Ryn w tym jeziora: Orło, Ołów, Ryńskie, Tałtowisko, Szymon, Kotek. Zachodnia granica OChK przebiega w okolicach miejscowości: Skop, Tros i Stara Rudówka i dochodzi aż do m. Prażmowo do wschodniej granicy gminy.

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber** - o powierzchni 14 363,8 ha, położony jest na terenie powiatów: Bartoszyce, Kętrzyn, Giżycko i Olsztyn, w gminach Sępole, miasto Sępole, Korsze, Barciany, Bisztynek, Kętrzyn, miasto Kętrzyn, Reszel i Kolno. Na terenie gminy Ryn obejmuje jezioro Guber wraz z fragmentami lasów w sąsiedztwie jeziora oraz część terenów zalesionych zlokalizowanych w północnej części gminy przyległych do jeziora Iławki.

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Kłos** o powierzchni w granicach gminy Ryn wynoszącej 2 227,0 ha, obejmujący miejscowości: Tros, Skop, Monetki, Stara Rudówka.

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Krzyżany** o powierzchni 2895,0 ha obejmujący miejscowości Krzyżany, Słabowo, Wejdyki.

Pomniki przyrody znajdujące się na terenie gminy zostały zaprezentowane w tab. 2.

Tabela 2. Pomniki przyrody na terenie gminy

Lp.	Nr rejestrowy	Nazwa	Obwód [m]	Wysokość [m]	Akt prawny
1.	111	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) „Morsztyn” w Rudówce	4,7	27	Decyzja WRN w Olsztynie nr 356/73 z 15 listopada 1973 r.
2.	150	Głaz narzutowy w Rynie Pogórze (ok. 50m od szosy Ryn- Krzyżany)	10,5	1,8	Decyzja WRN w Olsztynie nr 303/63 z dn. 25 lipca 1963 r.
3.	1240	Żywotnik nibyolbrzymi (<i>Thuja plicatoides</i>) w Kol. Rudówka oddz. 660 f	1,42	24	Dz. U. Woj. Warm.– Mazur. Nr 134 poz. 1685 2004 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ

W 2012 roku na terenie gminy utworzono **rezerwat faunistyczny „Ptasia wyspa”** (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz z 2012 r. poz. 1096). Jest to miejsce lęgowe ptactwa wodnoblótnego o powierzchni 4,2 ha.

W obrębie gminy zlokalizowany jest także **użytek ekologiczny Jezioro Salpik** o pow. 228,07 ha, w tym w granicach gminy Ryn - 182,70 ha. Jest to ostoją wielu rzadkich gatunków ptaków wodno-błotnych utworzony rozporządzeniem Nr 30 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Jezioro Salpik” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1663).

Na terenie gminy można wyróżnić **obszar Natura 2000 OSO Jezioro Dobskie PLB 280012** (Dyrektywa Ptasia). Obszar zlokalizowany jest w północnej części gminy. Ogólna powierzchnia Obszaru Specjalnej Ochrony Jezioro Dobskie wynosi 6985,3 ha, z czego 511,6 ha w samej gminie Ryn. Obszar obejmuje także gminę: Węgorzewo (710,8 ha) oraz gminy wiejskie: Kętrzyn (1245,2 ha) i Giżycko (4131,5 ha).

Obszar OSO Jezioro Dobskie obejmuje mezotroficzne jezioro, o powierzchni ponad 17 km² wraz z 4 wyspami porośniętymi lasem liściastym. Jeziora usytuowane są na wysoczyźnie morenowej z licznymi głazami narzutowymi. Otacza je głównie szuwar trzcinowy,

a następnie pas łąk i pastwisk (2%) oraz grunty orne (29%). Południową część ostoi porastają bory mieszane. Lasy zajmują 38% obszaru, a zbiorniki wodne i mokradła 28%. Można tu spotkać wiele ciekawych gładów narzutowych.

W ostoi występuje co najmniej 21 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje tu powyżej 1% populacji krajowej kani czarnej i orlika krzykliwego; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje żuraw. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego żurawia.

4.2. Informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym i wojewódzkim

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Najważniejszym dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia tego wieloletniego programu w dniu 14 lipca 2009 r., a w dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę zmieniającą.

Głównymi celami „POKZA” są:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Program tworzy nowe możliwości, m.in.:

- składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
- wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu,
- pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- zadania legislacyjne;
- działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwiania włókien azbestowych;
- monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- działania w zakresie ochrony zdrowia.

Zgodnie z omawianym Programem gmina powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek

funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla gminy. Udział środków właścicieli nieruchomości powinien być niewielki, ze względu na fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub z unijnych funduszy ochrony środowiska.

Wsparcie finansowe usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych powinno być koordynowane przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, przy czym warunkowane jest to posiadaniem rzetelnie wykonanej inwentaryzacji oraz planu usuwania wyrobów zawierających azbest. Minister Gospodarki planuje utrzymać w formie dotacji wsparcie finansowe opracowywania planów usuwania wyrobów zawierających azbest dla jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli w wysokości 10,0 mln zł w latach 2009-2015. Ich aktualizacja jest zadaniem jednostek samorządu terytorialnego.

Znacznego wzmocnienia wymaga monitoring realizacji Programu z wykorzystaniem narzędzi informatycznych. W ramach omawianego Programu kontynuowane będą prace aktualizacyjne bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest. Planowana jest modernizacja tej bazy w celu wdrożenia elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest (ESIP).

Zgodnie z Programem do zadań samorządu gminy należy:

- gromadzenie przez burmistrza informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie przy udziale środków właścicieli nieruchomości,
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania planów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014

Główne cele krajowej gospodarki odpadami zostały określone w KPGO 2014 uchwalonym w 2010 roku przez Radę Ministrów. Zgodnie z tym dokumentem ogłoszonym w Monitorze Polskim z dnia 24 grudnia 2010 r. (M. P. z 2010 r. Nr 101, poz. 1183) dla odpadów zawierających azbest, w okresie od 2011 r. - 2022 r. zakłada się sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „*Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*”.

Osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga realizacji następujących działań:

- monitoringu prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem,
- modernizacji i/lub budowy składowisk odpadów azbestowych.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego został przyjęty uchwałą nr 59/737/11/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11 listopada 2011 r. Jego nadrzędnym celem jest usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów i odpadów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Realizacja tego założenia wymaga przedsięwzięcia następujących zadań:

- budowa nowych składowisk lub kwater na już istniejących składowiskach,
- sukcesywne usuwanie wyrobów i unieszkodliwianie odpadów azbestowych,
- przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów i odpadów zawierających azbest w gminach i opracowywanie programów usuwania azbestu,
- organizowanie tzw. „gminnych zbiórek odpadów azbestowych” oraz usuwanie „dzikich wysypisk” odpadów zawierających azbest,
- uzupełnienie Programu o plan sytuacyjny rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest po uzyskaniu brakujących danych zbiorczych pochodzących z inwentaryzacji,
- usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest powstałych w wyniku klęsk żywiołowych,
- aktualizacja PUA dla województwa warmińsko-mazurskiego,
- monitorowanie realizacji założeń Programu i WBDA,
- opracowanie i przyjęcie przez wszystkie gminy w województwie programów usuwania azbestu,
- działalność informacyjna i szkoleniowa,
- wytworzenie mechanizmów dofinansowania procesów usuwania i unieszkodliwiania azbestu dla firm oraz indywidualnych gospodarstw domowych,
- udzielanie pomocy finansowej procesów usuwania i unieszkodliwiania azbestu dla firm oraz indywidualnych gospodarstw domowych.

Zgodnie z zapisami Programu szczególną uwagę należy poświęcić zadaniom i sposobom eliminowania potencjalnego wystąpienia negatywnych skutków zdrowotnych oddziaływania azbestu, tak podczas eksploatacji wyrobów jeszcze funkcjonujących, jak i podczas ich sukcesywnego usuwania.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

Główne cele gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego zostały określone w Planie Gospodarki Odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016. Zgodnie z tym planem dla odpadów zawierających azbest przyjęto następujące cele:

- sukcesywne osiąganie celów określonych w przyjętym przez Radę Ministrów Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 oraz w przyjętym przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020;
- podniesienie świadomości ekologicznej użytkowników wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania tych wyrobów.

Zgodnie z zapisami Planu osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga realizacji działań zawartych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 oraz w Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020.

4.3. Ocena realizacji działań w zakresie odpadów zawierających azbest

Głównym założeniem jest oczyszczenie do 2032 r. terenu gminy z azbestu i usunięcie wyrobów azbestowych. Do realizacji tego celu w przedmiotowym niezbędne są działania takie jak:

- wykonanie pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest występujących na terenie gminy,
- coroczna aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
- zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest ze środków krajowych i europejskich.

Z wyżej wymienionych założeń dotychczas na terenie gminy Ryn podjęto następujące działania:

- Gmina opracowywała „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Ryn” (niniejsze opracowanie).
- Na terenie gminy w 2012 r. wykonano inwentaryzację materiałów zawierających azbest,
- W roku 2014 przeprowadzono aktualizację inwentaryzacji, która wykazała, że na obiektach znajduje się około 614 Mg wyrobów azbestowych.

Dla zrealizowania głównego celu, jakim jest usunięcie wyrobów zawierających azbest do 2032 r. z terenu gminy należy zintensyfikować działania w kierunku pozyskiwania środków na dalsze usuwanie tych wyrobów oraz rozszerzać działalność informacyjną na temat szkodliwości azbestu.

4.4. Wyniki pomiarów stężeń włókien azbestu

Badania powietrza na zawartość włókien azbestu zostały wykonane przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi na zlecenie Zakładu Epidemiologii Środowiskowej tegoż Instytutu, prowadzącego Ośrodek Referencyjny Badań Oddziaływania Azbestu. Pomiary stężeń włókien azbestu w województwie warmińsko-mazurskim zostały przeprowadzone w 2006 i 2009 r. Punkty pomiarowe wytypowane zostały w 16 powiatach (w tym w 2 miastach na prawach powiatu) łącznie na terenie 34 gmin. Wyznaczono 58 punktów pomiarowych poboru powietrza atmosferycznego. W każdym punkcie pomiarowym pobrane zostały 3-4 próbki powietrza (łącznie 215 próbek powietrza). Na terenie Gminy Ryn wyznaczono dwa punkty pomiarowe - w mieście Ryn oraz w m. Canki.

Wyznaczanie miejsc poboru próbek powietrza, zasad pomiarowych oraz sam pobór powietrza zostały dokonane zgodnie z Polską Normą PN-84/Z-04008.02 dotyczącą ochrony czystości powietrza, pobierania próbek i wytycznych ogólnych pobierania próbek powietrza atmosferycznego. Przy doborze punktów pomiaru stężenia włókien azbestu w powietrzu wzięto pod uwagę występowanie potencjalnych źródeł znacznej emisji pyłu (nagromadzenie stosunkowo dużej ilości zabudowanych materiałów azbestowo-cementowych) i potencjalne narażenie dużych grup mieszkańców.

W oparciu o te informacje, przy ścisłej współpracy z osobami bardzo dobrze znającymi teren, dobór punktów ukierunkowany został na miejsca stosunkowo największej koncentracji budynków, w których zastosowano wyroby azbestowo-cementowe.

Średnie stężenie włókien azbestu w powietrzu atmosferycznym w punktach pomiarowych na terenie gminy Ryn wyniosło 231 wł./m³. Wartość ta w powiecie Giżyckim wyniosła 340 wł./m³, zaś w całym województwie 375 wł./m³. Nie nastąpiło przekroczenie wartości zawartości włókien azbestowych regulowane polską normą, wynoszącą 1000 wł./m³.

Pochodzenie włókien zawartych w powietrzu Gminy Ryn, oprócz ilości będących w sposób naturalny w powietrzu atmosferycznym, to przede wszystkim włókna uwalniające się ze skorodowanych pokryć dachowych, które jeszcze są w eksploatacji.

4.5. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest jest podstawowym warunkiem do przeprowadzenia działań związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych. Na terenie Gminy Ryn została ona przeprowadzona w 2012 i 2014 roku w oparciu o ankiety dotyczące oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów azbestowych oraz o informacje o wyrobach zawierających azbest.

Mieszkańcy oraz podmioty gospodarcze zobowiązani zostali do podania informacji dotyczących zastosowania azbestu na terenie posesji i zakładu tj.: miejsca występowania (ulicy i numeru domu), rodzaju wyrobu azbestowego oraz stanu i stopnia uszkodzenia wyrobów azbestowych. Inwentaryzacją objęte były domy zabudowy jednorodzinnej, wielorodzinnej (bloki), obiekty użyteczności publicznej, organizacje oraz podmioty gospodarcze.

Ankiety na podstawie, których zestawiono oraz określono ilości i stan wyrobów zawierających azbest wypełniane były przez wyspecjalizowanych ankietatorów z firmy IGO Sp. z o.o. Sp. k. w Katowicach, którzy zebrali te informacje od każdego właściciela bądź zarządcy nieruchomości na terenie gminy.

Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, w celu ustalenia ilości wyrobów zawierających azbest w jednostce wagowej, stosuje się wskaźnik przeliczeniowy, który wynosi 11 kg na każdy m² azbestu.

Jak wynika z inwentaryzacji prowadzonej w Gminie Ryn ilość wyrobów zawierających azbest wynosi **893 Mg**. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje w starszych obiektach mieszkalnych oraz inwentarskich stanowiących własność mieszkańców. Są to przede wszystkim pokrycia dachowe tj. płyty azbestowo-cementowe faliste i płaskie. Na terenach posesji mieszkańców znajduje się również azbest magazynowany w ilości 832 m², co stanowi około 9,15 Mg.

W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono na terenie miasta i gminy rur i złączy azbestowo-cementowych oraz dróg i placów utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

4.5.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych

W tab. 3 przedstawiono wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w Gminie Ryn w 2014 r. dla zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych.

Tabela 3. Ilość wyrobów azbestowych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej i w budynkach gospodarczych

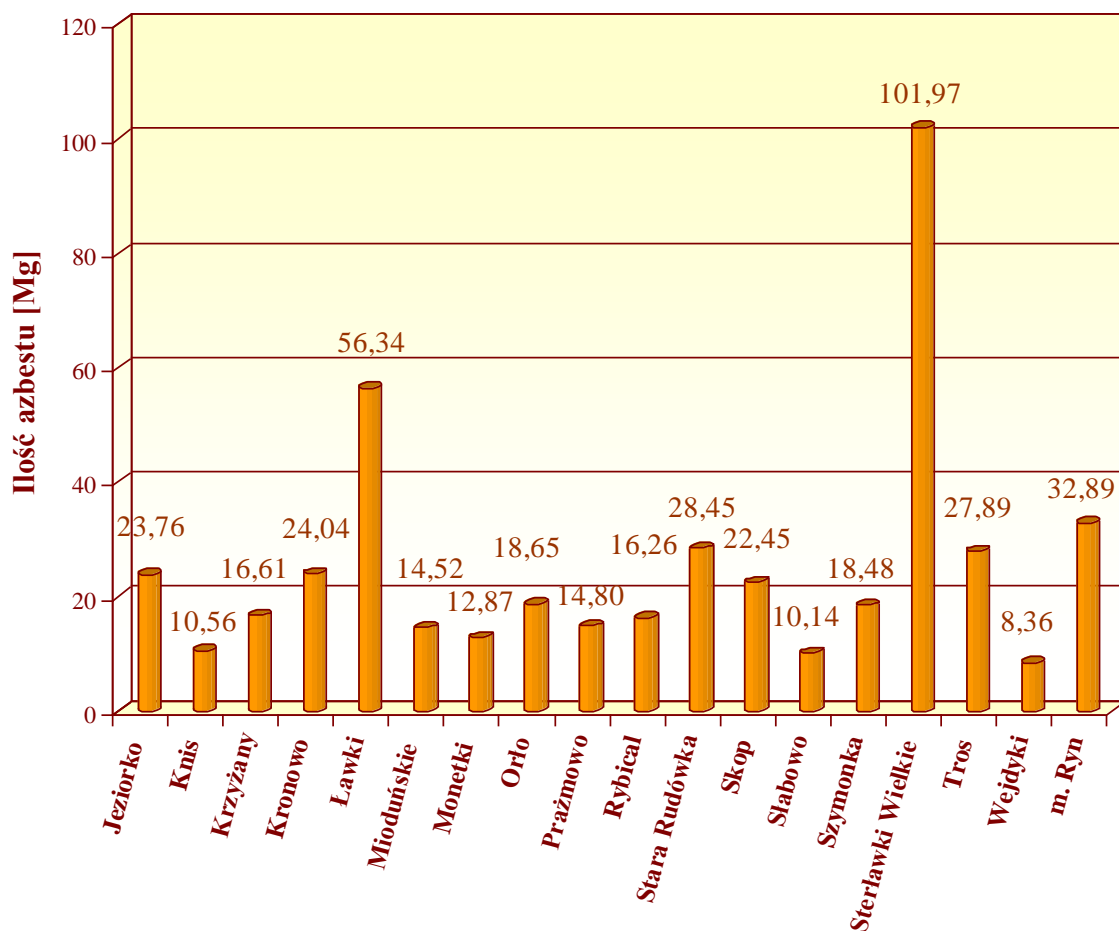
Miejscowość	Ilość wyrobu [m ²]	Ilość wyrobu [Mg]	Azbest magazynowany [m ²]	Azbest magazynowany [Mg]	Nazwa i rodzaj wyrobu	Ogółem [m ²]	Ogółem [Mg]
Jeziorko	2 160,00	23,76	-	-	Płyta falista	2 160,00	23,76
Knis	960,00	10,56	-	-	Płyta falista	960,00	10,56
Krzyżany	1 510,00	16,61	-	-	Płyta falista	1 510,00	16,61
Kronowo	2 185,00	24,04	-	-	Płyta falista	2 185,00	24,04
Ławki	5 102,00	56,01	120,00	1,32	Płyta falista	5 222,00	57,44
Mioduńskie	1 320,00	14,52	-	-	Płyta falista	1 320,00	14,52
Monetki	1 020,00	11,22	150,00	1,65	Płyta falista	1 170,00	12,87
Orło	1 695,00	18,65	-	-	Płyta falista	1 695,00	18,65
Prażmowo	1 345,00	14,80	-	-	Płyta falista	1 345,00	14,80
Rybical	1 478,00	16,26	-	-	Płyta falista	1 478,00	16,26
Stara Rudówka	2 426,00	26,69	160,00	1,76	Płyta falista	2 586,00	28,45
Skop	2 039,00	22,43	2,00	0,02	Płyta falista	2 041,00	22,45
Słabowo	922,00	10,14	-	-	Płyta falista	922,00	10,14
Szymonka	1 680,00	18,48	-	-	Płyta falista	1 680,00	18,48
Sterławki Wielkie	8 954,00	98,49	400,00	4,40	Płyta falista, płyta płaska	9 354,00	102,89
Tros	2 535,00	27,89	-	-	Płyta falista	2 535,00	27,89
Wejdyki	760,00	8,36	-	-	Płyta falista	760,00	8,36
m. Ryn	2 990,00	32,89	-	-	Płyta falista, płyta płaska	2 990,00	32,89
Suma	41 081,00	451,89	832,00	9,15	-	41 913,00	461,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji wyrobów azbestowych na terenie Gminy Ryn

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna charakteryzuje się występowaniem azbestu w postaci pokrycia dachowego (płyty faliste i płyty płaskie – „karo”). Dachy azbestowe spotyka się na budynkach mieszkalnych oraz na budynkach inwentarskich. Szczegółowe zestawienie zawierające obiekty na terenie, których znajdują się wyroby azbestowe zestawione zostały w zał. 1 do niniejszego opracowania.

Wykresy graficzne przedstawiające ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Ryn przedstawiono poniżej na rys. 4.

Największy udział w ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest występujących na terenie przedmiotowej gminy występują w m. Sterławki Wielkie (22,21%), w m. Ławki (12,27%) oraz w mieście Ryn (7,17%). Z kolei najmniej wyrobów azbestowych zanotowano w m. Wejdyki, tj. 1,82%. W miejscowościach Siejowo i Bachorza nie odnotowano wyrobów zawierających azbest.

Rysunek 4. Ilości wyrobów azbestowych [Mg] na terenie Gminy Ryn w zabudowie mieszkaniowej i budynkach gospodarczych

Źródło: Opracowanie własne

4.5.2. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach innych niż zabudowa mieszkaniowa

W tab. 4 przedstawiono wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w Gminie Ryn dla obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa. Są to obiekty użyteczności publicznej, obiekty przemysłowe, a także innych jednostek organizacyjnych zlokalizowane na terenie przedmiotowej gminy, które posiadają wyroby azbestowe.

Tabela 4. Ilość wyrobów azbestowych na obiektach innych niż zabudowa mieszkaniowa

Lp.	Nazwa i adres obiektu	Ilość wyrobu [m ²]	Ilość wyrobu [Mg]	Nazwa i rodzaj wyrobu	Stopień pilności
1.	Przystanek autobusowy Knis	5,00	0,06	Płyta falista	I
2.	Głabowo 1 (budynki gospodarcze), wł. Markrol Sp. z o.o. Głabowo 1	3 700,00	40,70	Płyta falista	II
3.	Głabowo 1 (pałac), wł. Markrol Sp. z o.o. Głabowo 1	350,00	3,85	Płyta falista	II
4.	Przystanek autobusowy Krzyżany	2,00	0,02	Płyta falista	I
5.	Ławki PGR 1 Osada (budynki gospodarcze), wł. Ławki-Rol Sp.z o.o. Marian Szczebiot	4 163,00	45,79	Płyta falista	III
6.	Przystanek autobusowy Ławki	10,00	0,11	Płyta falista	I

Lp.	Nazwa i adres obiektu	Ilość wyrobu [m ²]	Ilość wyrobu [Mg]	Nazwa i rodzaj wyrobu	Stopień pilności
7.	Monetki (budynki gospodarcze), wł. Gospodarstwo Rolne Monetki Jankowska Acarbay Renata	6 500,00	71,50	Płyta falista	I
8.	Świetlica, Szymonka 25	120,00	1,32	Płyta falista	I
9.	Sterławki Wielkie 69a (budynek gospodarczy), Markrol Sp. z o.o. Głębowo	1 200,00	13,20	Płyta falista	I
10.	Przystanek autobusowy Tros	5,00	0,06	Płyta falista	II
11.	Ryn, ul. Partyzantów 17a (magazyn), F.U.S. Kozuszek, Rybical 31,	200,00	2,20	Płyta falista	II
12.	Ryn, ul. Partyzantów 17a (magazyn), wł. Gmina Ryn,	250,00	2,75	Płyta falista	II
13.	Ośrodek zdrowia Ryn, ul. Konrada Wallenroda 10, wł. Gmina Ryn/PGKiM,	100,00	1,10	Płyta falista	I
14.	Ryn, ul. Zamiejska 1, Sklep, wł. Tadeusz Dowgiałło	300,00	3,30	Płyta falista	II
15.	Ryn, ul. Mazurska 19, Międzyszkolna Baza Sportów Wodnych, Giżycko ul. Nadbrzeżna 15	80,00	0,88	Płyta falista	II
16.	Monetki Agencja Nieruchomości Rolnych OT Olsztyn, Gospodarstwo Skarbu Państwa Filia Suwałki	20 932,00	230,25	Płyta falista	II
17.	Siejkowo, Agencja Nieruchomości Rolnych OT Olsztyn, Gospodarstwo Skarbu Państwa Filia Suwałki	380,00	4,18	Płyta falista	II
18.	Ryński Dwór, Agencja Nieruchomości Rolnych OT Olsztyn, Gospodarstwo Skarbu Państwa Filia Suwałki	220,00	2,42	Płyta falista	II
19.	Ryński Dwór, Agencja Nieruchomości Rolnych OT Olsztyn, Gospodarstwo Skarbu Państwa Filia Suwałki	140,00	1,54	Płyta falista	II
20.	Sterławki Wielkie 79, PKP S.A. Gdańsk	96,00	1,06	Płyta falista	III
21.	Sterławki Wielkie 68, PKP S.A. Gdańsk	16,00	0,18	Płyta falista	III
22.	Szymonka 25, Gmina Ryn	379,57	4,18	Płyta falista	III
23.	Prażmowo, Gospodarstwo Rybackie w Giżycku Sp. z o.o.	121,00	1,33	Płyta falista	III
Suma		39 269,57	431,96		

Źródło: Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Ryn

4.5.3. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Stan techniczny wyrobów azbestowych znajdujących się w budownictwie mieszkaniowym i budynkach gospodarczych oszacowano na podstawie danych ankietowych wypełnianych przez ankieterów. Celem klasyfikacji przedmiotowych wyrobów do dalszego ich użytkowania było określenie „stopienia pilności działań naprawczych”. Przeprowadzona ocena obejmowała określenie:

- sposobu zastosowania azbestu,
- struktury powierzchni wyrobu z azbestem,
- możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem,
- miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych,
- wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej.

Na podstawie powyższych danych określono stopień pilności w zależności od stanu oraz zagrożenia, jakie może spowodować dany wyrób azbestowy. Sumaryczna liczb punktów określiła stopień pilności:

- **Stopień pilności I** – od 120 punktów – wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- **Stopień pilności II** – od 95 do 115 punktów – wymagana ponowna ocena do 1 roku,
- **Stopień pilności III** – do 90 punktów – wymagana ponowna ocena do 5 lat.

W tab. 5 zebrano i zestawiono stan wyrobów azbestowych w Gminie Ryn z podziałem na stopień pilności podjęcia odpowiednich działań naprawczych.

Tabela 5. Stopień pilności podjęcia działań w stosunku do wyrobów azbestowych występujących na terenie zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych w Gminie Ryn

Miejscowość	Stopień pilności I		Stopień pilności II		Stopień pilności III	
	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg
Jeziorko	2 160,00	23,76	0,00	0,00	0,00	0,00
Knis	960,00	10,56	0,00	0,00	0,00	0,00
Krzyżany	1 160,00	12,76	230,00	2,53	120,00	1,32
Kronowo	2 075,00	22,83	30,00	0,33	80,00	0,88
Ławki	2 022,00	22,24	3 100,00	34,10	100,00	1,10
Mioduńskie	730,00	8,03	590,00	6,49	0,00	0,00
Monetki	150,00	1,65	820,00	9,02	200,00	2,20
Orło	885,00	9,74	810,00	8,91	0,00	0,00
Prażmowo	320,00	3,52	210,00	2,31	815,00	8,97
Rybical	565,00	6,22	913,00	10,04	0,00	0,00
Stara Rudówka	1 100,00	12,10	1 366,00	15,03	120,00	1,32
Skop	242,00	2,66	1 799,00	19,79	0,00	0,00
Słabowo	425,00	4,68	497,00	5,47	0,00	0,00
Szymonka	400,00	4,40	670,00	7,37	610,00	6,71
Sterławki Wielkie	4 995,00	54,95	4 095,00	45,05	264,00	2,90
Tros	545,00	6,00	1 210,00	13,31	780,00	8,58
Wejdyki	390,00	4,29	370,00	4,07	0,00	0,00
m. Ryn	690,00	7,59	2 110,00	23,21	190,00	2,09
Suma	19 814,00	217,95	18 820,00	207,02	3 279,00	36,07

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzona ocena stanu wyrobów zawierających azbest umożliwiła ustalenie kolejności podejmowanych działań naprawczych oraz prac związanych z wymianą, naprawą lub możliwością odłożenia powyższych działań w czasie.

Z powyższej tabeli wynika, że na terenie omawianej gminy znaczną część stanowią wyroby zaklasyfikowane do I stopnia działań naprawczych tj. 217,95 Mg, natomiast do II stopnia 207,02 Mg.

Na rys. 5 przedstawiono procentowy udział wyrobów azbestowych zaklasyfikowanych do I, II i III stopnia pilności w stosunku do ogólnej ilości omawianych wyrobów na terenie gminy.

Rysunek 5. Procentowy podział wyrobów zawierających azbest znajdujących się w zabudowie mieszkaniowej i budynkach gospodarczych ze względu na stopień pilności działań naprawczych

Źródło: Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Ryn

Należy zaznaczyć, że nie wszyscy właściciele obiektów są zainteresowani wymianą pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych, gdyż związane jest to z dodatkowymi kosztami zakupu nowego pokrycia.

4.5.4. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu

Koszt usunięcia wyrobów azbestowych został oszacowany na podstawie informacji uzyskanych od firm zajmujących się demontażem, usuwaniem tych wyrobów i transportem do miejsca ich unieszkodliwiania.

Całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych tj. demontażu, transportu i składowania przyjęto w granicach 40 zł/m² wyrobu azbestowego. Koszt ten zależy od kilku czynników tj. miejsca zabudowania wyrobów, wysokość obiektu oraz ilość demontowanych elementów.

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych **dla zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych** według stopnia pilności działań naprawczych wynoszą:

- Stopień I - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie:

19 814,00 m ² * 40 zł/m ²	= 792 560,00 zł
VAT 8%	63 404,80 zł
Razem	855 964,80 zł

- Stopień II - ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku:

18 820,00 m ² * 40 zł/m ²	= 752 800,00 zł
VAT 8%	60 224,00 zł
Razem	813 024,00 zł

- Stopień III - ponowna ocena wymagana do 5 lat:

3 279,00 m ² * 40 zł/m ²	= 131 160,00 zł
VAT 8%	10 492,80 zł
Razem	141 652,80 zł

Całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych będących **własnością osób fizycznych** szacuje się na:

$41\,081,00\text{ m}^2 * 40\text{ zł/m}^2 = 1\,643\,240,00\text{ zł}$
VAT 8% 131 459,20 zł
Razem **1 774 699,20 zł**

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z **obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa** wynoszą:

$39\,269,57\text{ m}^2 * 40\text{ zł/m}^2 = 1\,570\,728,80\text{ zł}$
VAT 8% 125 662,62 zł
Razem **1 696 391,42 zł**

5. Cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest

Nadrzędnym celem programu usuwania wyrobów zawierających azbest jest:

Usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ryn oraz minimalizacja szkodliwego oddziaływania azbestu na ludzi i środowisko

Osiągając powyższy cel wypełnione zostanie zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu naszego kraju z wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Dla realizacji założonego celu w latach 2014 - 2032 w niniejszym Programie ustalone zostały następujące działania:

- edukacja mieszkańców, a także pracowników urzędu gminy w zakresie szkodliwości azbestu, sposobów postępowania, bezpiecznego jego usuwania oraz unieszkodliwiania,
- działalność informacyjna – współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- pozyskiwanie funduszy na realizację Programu,
- umieszczenie w „bazie azbestowej” danych dotyczących inwentaryzacji z terenu Gminy Ryn oraz bieżąca jej aktualizacja,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych,
- dofinansowanie do odbioru odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych oraz przekazanie do unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadów zawierających azbest na składowiskach azbestowych,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa,
- aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji.

6. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest

Do podstawowych źródeł finansowania działań w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest zalicza się:

- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- środki własne właścicieli obiektów objętych Programem (szczególnie osób prawnych).

Samorząd terytorialny zmierzający do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków jego szkodliwości może starać się o dofinansowanie powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków funduszy ekologicznych oraz ze środków funduszy Unii Europejskiej. Dlatego też istotną rolą samorządu jest pozyskanie funduszy na wsparcie realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest niejednokrotnie przekracza możliwości finansowe.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej NFOŚiGW

Dofinansowanie ze środków finansowych NFOŚiGW przeznacza się na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.). Udzielane przez Narodowy Fundusz wsparcie finansowe, w formie pożyczek, kredytów lub dotacji, generalnie nie może przekraczać 80% kosztów realizacji przedsięwzięcia. Pożyczki mogą być częściowo umarżane, pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych w nich efektów. Szczegółowe zasady udzielania i umarżania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek są uchwalane corocznie przez Radę Nadzorczą Funduszu i wraz z listą priorytetowych programów NFOŚiGW w danym roku kalendarzowym zamieszczane są na stronie internetowej www.nfosigw.gov.pl. Obecna sytuacja prawna nie pozwala na finansowanie ze środków pochodzących z funduszy ochrony środowiska osób fizycznych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej WFOŚiGW

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty demontażu i zabezpieczenia pokrycia dachowego lub innych wyrobów zawierających azbest, transport odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia, a także unieszkodliwienie odpadu niebezpiecznego na składowisku.

Kwota dofinansowania może wynieść 85% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Dofinansowanie przeznaczone jest na usuwanie odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, osób prywatnych, kościołów i związków wyznaniowych, wspólnot mieszkaniowych oraz jednostek sektora finansów publicznych, będących gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

Dofinansowanie skierowane jest do jednostek samorządu terytorialnego, na terenie których przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest i dla których przyjęte zostały uchwałami odpowiednich organów gminne programy usuwania azbestu.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank ten udziela dofinansowania w formie kredytu na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu. Przedmiotem kredytowania jest m.in.:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest,

- wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych,
- demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych.

Kredyt przeznaczony jest dla wszystkich ubiegających się.

7. Harmonogram realizacji Programu

Wyznaczone zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest należy prowadzić według harmonogramu, przedstawionego w tab. 6. W harmonogramie tym uwzględniono rodzaj poszczególnych zadań i okres ich realizacji, a także szacunkowe koszty realizacji zadań.

Tabela 6. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji programu

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Szacunkowe koszty [PLN]	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
1.	Aktualizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją	2014-2032	10 000 [za jedną aktualizację]	UMiG Ryn	WFOŚiGW Ministerstwo Gospodarki Budżet Gminy
2.	Aktualizacja bazy azbestowej o dane dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest	2014-2032	koszty administracyjne	UMiG Ryn	Budżet Gminy
3.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, współpraca z lokalnymi mediami.	2014-2032	b.d.	UMiG Ryn	Budżet Gminy
4.	Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu usuwania azbestu z terenu Gminy Ryn	2014-2032	koszty administracyjne	UMiG Ryn	NFOŚiGW WFOŚiGW Ministerstwo Gospodarki BOŚ Inne fundusze
5.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych	2014-2032	1 774 699,20	Właściciel nieruchomości	Środki własne, dofinansowanie uzyskane przez Gminę

8. Sposób monitoringu programu

Istotnym elementem zarządzania Programem jest monitorowanie realizacji zadań w nim wyznaczonych, bieżące gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących ilości i miejsc, z których usunięto wyroby zawierające azbest. Przewidywane zadania związane z monitorowaniem realizacji „Programu” to:

- gromadzenie i aktualizacja danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest,
- kontrola wykorzystania środków finansowych.

Jednostką odpowiedzialną za nadzór nad realizacją Programu jest Urząd Miasta i Gminy Ryn. Obowiązek ten realizowany będzie przez Stanowisko pracy ds. zamówień publicznych, ochrony środowiska. Co cztery lata powinny być składane sprawozdania z realizacji Programu oraz powinno się dokonywać weryfikacji jego zapisów. Ocena wdrażania Programu powinna być wykonywana przy uwzględnieniu zaproponowanych w tabeli nr 7 wskaźników monitorowania.

Tabela 7. Wskaźniki monitoringu Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ryn

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Stan na 2014 r.
1.	Ilość nieruchomości, budynków, budowli, obiektów, urządzeń i instalacji z wyrobami azbestowymi	szt.	268
2.	Ilość wyrobów azbestowych znajdujących się w nieruchomościach, budynkach, budowlach, obiektach, urządzeniach i instalacjach	Mg	860
3.	Ilość wytworzonych odpadów azbestowych poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest	Mg	0
4.	Ilość odpadów azbestowych przekazanych na składowiska	Mg	0
5.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej	%	0
6.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	zł/rok	b.d.
7.	Ilość pracowników Urzędu Gminy przeszkolonych z zagadnień dotyczących azbestu	szt.	b.d.

Źródło: opracowanie własne

9. Podsumowanie

Niebezpieczeństwo emisji włókien azbestu do środowiska pojawia się dopiero na skutek nieprawidłowego użytkowania wyrobów azbestowych, natomiast nie jest szkodliwa sama obecność tych wyrobów w nieruchomościach, budynkach, budowlach, obiektach, urządzeniach i instalacjach.

Celem Programu jest usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ryn oraz minimalizacja szkodliwego oddziaływania azbestu na ludzi i środowisko.

Dla realizacji założonego celu w latach 2014 - 2032 w niniejszym Programie ustalone zostały następujące działania:

- edukacja mieszkańców, a także pracowników urzędu gminy w zakresie szkodliwości azbestu, sposobów postępowania, bezpiecznego jego usuwania oraz unieszkodliwiania,
- działalność informacyjna – współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- pozyskiwanie funduszy na realizację Programu,
- umieszczenie w „bazie azbestowej” danych dotyczących inwentaryzacji z terenu Gminy Ryn oraz bieżąca jej aktualizacja,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych,
- dofinansowanie do odbioru odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych oraz przekazanie do unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadów zawierających azbest na składowiskach azbestowych,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa,
- aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji.

Wdrożenie do praktyki gospodarczej założeń „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ryn” stwarza szanse prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest dlatego, że program ten zakłada dofinansowanie do usuwania wyrobów azbestowych oraz zaangażowanie w proces jego realizacji samorządów

lokalnych ze wskazaniem jednoznacznej odpowiedzialności za poszczególne zadania w programie.

Istotne jest zastosowanie się właścicieli, zarządców i użytkowników nieruchomości do obowiązku informowania o miejscu lokalizacji wyrobów, a także prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów azbestowych oraz przekazywania powyższych danych właściwym jednostkom. Umożliwi to skuteczne podjęcie działań przez jednostki samorządowe mających na celu pomoc właścicielom, zarządcom i użytkownikom nieruchomości w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu.

Ponadto upowszechnienie niniejszego programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości ekologicznej społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu.

10. Literatura

1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Warszawa, 2010 r.
2. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014, Warszawa, 2010 r.
3. Plan Gospodarki Odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016, Olsztyn 2012 r.
4. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020, Olsztyn 2011 r.
5. Ministerstwo Gospodarki, Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa, 2008 r.
6. Ministerstwo Gospodarki, Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2009-2013, Warszawa 2009 r.
7. N. Szeszenia-Dąbrowska, W. Sobala: Zanieczyszczenie środowiska azbestem - Skutki zdrowotne. Raport z badań. Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, Łódź 2010 r.
8. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Uwarunkowania i diagnoza stanu zagospodarowania przestrzennego. Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XLI/360/10 Rady Miejskiej w Rynie z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ryn. Ryn, 2009/2010 r.
9. Bank Danych Lokalnych, GUS
10. www.bazaazbestowa.pl

11. Załączniki

Załącznik 1 - Inwentaryzacja wyrobów azbestowych z terenu Gminy Ryn.

Załącznik 2 - Wykaz obowiązujących aktów prawnych dotyczących azbestu wg „POKA”.

Załącznik 3 - Wzory dokumentów niezbędnych do realizacji podstawowych obowiązków w zakresie azbestu (wzór karty ewidencji odpadów, wzór karty przekazania odpadu, wzór informacji o wyrobach zawierających azbest, wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania, wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest).

Załącznik 1

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
<i>Jeziorko</i>					
1.	Jeziorko 2	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	I
2.	Jeziorko 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
3.	Jeziorko 9	plyty azbestowo-cementowe faliste	130	1,43	I
4.	Jeziorko 12	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	I
5.	Jeziorko 13	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
6.	Jeziorko 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
7.	Jeziorko 17	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
8.	Jeziorko 18	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
9.	Jeziorko 22	plyty azbestowo-cementowe faliste	300	3,3	I
10.	Jeziorko 24	plyty azbestowo-cementowe faliste	400	4,4	I
11.	Jeziorko 26	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
12.	Jeziorko 28	plyty azbestowo-cementowe faliste	400	4,4	I
<i>Knis</i>					
13.	Knis 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	430	4,73	I
14.	Knis 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
15.	Mleczkowo 1-6 (budynek wielorodzinny)	plyty azbestowo-cementowe faliste	450	4,95	I
<i>Krzyżany</i>					
16.	Krzyżany 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	I
17.	Krzyżany 7a	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
18.	Krzyżany 8	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
19.	Krzyżany 14	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
20.	Krzyżany 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	I
21.	Krzyżany 18	plyty azbestowo-cementowe faliste	130	1,43	I
22.	Krzyżany 21	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
23.	Krzyżany 22	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
24.	Krzyżany 23	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	III
25.	Krzyżany 24	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
26.	Krzyżany 25	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
27.	Krzyżany 26	plyty azbestowo-cementowe faliste	210	2,31	I
28.	Krzyżany 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
<i>Kronowo</i>					
29.	Kronowo 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	1000	11	I
30.	Kronowo 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	I
31.	Kronowo 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	III
32.	Kronowo 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
33.	Kronowo 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
34.	Kronowo 13a	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	I
35.	Kronowo 14	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
36.	Kronowo 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	I
37.	Grzybowo 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
38.	Grzybowo 2	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	I
39.	Grzybowo 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	I
40.	Grzybowo 8	plyty azbestowo-cementowe faliste	85	0,935	I
41.	Grzybowo 12	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
<i>Ławki</i>					
42.	Ławki 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	II
43.	Ławki 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	II
44.	Ławki 8	plyty azbestowo-cementowe faliste	320	3,52	II
45.	Ławki 14	plyty azbestowo-cementowe faliste	10	0,11	II
46.	Ławki 17	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
47.	Ławki 19	plyty azbestowo-cementowe faliste	2	0,022	I
48.	Ławki 21	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	II
49.	Ławki 23	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
50.	Ławki 26	plyty azbestowo-cementowe faliste	510	5,61	II
51.	Ławki 26a	plyty azbestowo-cementowe faliste	600	6,6	II
52.	Ławki 27a	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
53.	Ławki 36	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
54.	Ławki 38	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	I
55.	Ławki 42	plyty azbestowo-cementowe faliste	400	4,4	I
56.	Ławki PGR 2 Osada	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	I
57.	Ławki PGR 3 Osada	plyty azbestowo-cementowe faliste	165	1,815	I

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
58.	Ławki PGR 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
59.	Ławki PGR 5 Osada	plyty azbestowo-cementowe faliste	220	2,42	II
60.	Ławki PGR 6 Osada	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
61.	Ławki PGR 8 Osada	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
62.	Ławki PGR 9	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	I
63.	Hermanowa Wola 2	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	II
64.	Hermanowa Wola 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	II
65.	Hermanowa Wola 8	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
66.	Ryński Dwór 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	550	6,05	II
67.	Ryński Dwór 2	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
68.	Ryński Dwór 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	II
69.	Ryński Dwór 5	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
70.	Ryński Dwór 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	140	1,54	I
71.	Ryńskie Pole 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	I
72.	Zielony Lasek 2/4	plyty azbestowo-cementowe faliste	135	1,485	II/I
Mioduńskie					
73.	Mioduńskie 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	II
74.	Mioduńskie 5 pustostan	plyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	II
75.	Mioduńskie 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	I
76.	Mioduńskie 11	plyty azbestowo-cementowe faliste	300	3,3	I
77.	Mioduńskie 12	plyty azbestowo-cementowe faliste	350	3,85	II
78.	Mioduńskie 15	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	I
Monetki					
79.	Monetki 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
80.	Monetki 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	II
81.	Monetki 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	II
82.	Monetki 5	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	II
83.	Monetki 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	II
84.	Monetki 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
85.	Monetki 8	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
86.	Monetki 9	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	III/I

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
87.	Monetki 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II/I
Orło					
88.	Orło 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	5	0,055	I
89.	Orło 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	350	3,85	II
90.	Orło 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
91.	Orło 13	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	II
92.	Orło 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
93.	Orło 17	plyty azbestowo-cementowe faliste	370	4,07	I
94.	Orło 20	plyty azbestowo-cementowe faliste	300	3,3	II
95.	Orło 26	plyty azbestowo-cementowe faliste	330	3,63	I
96.	Orło 33	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
Prażmowo					
97.	Prażmowo 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	465	5,115	III
98.	Prażmowo 2a	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
99.	Prażmowo 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	III
100.	Prażmowo 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
101.	Prażmowo 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	II
102.	Prażmowo 13	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	III
103.	Prażmowo 20	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	II
104.	Prażmowo 24a	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
105.	Prażmowo 24	plyty azbestowo-cementowe faliste	140	1,54	I
Rybical					
106.	Rybical 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	II
107.	Rybical 8	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	I
108.	Rybical 14	plyty azbestowo-cementowe faliste	195	2,145	I
109.	Rybical 20	plyty azbestowo-cementowe faliste	3	0,033	II
110.	Rybical 22	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
111.	Rybical 28	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
112.	Rybical 29	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
113.	Skorupki 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
114.	Skorupki 5	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
115.	Skorupki 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
116.	Mrówki 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
117.	Mrówki 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	140	1,54	II
118.	Mrówki 5	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
Stara Rudówka					
119.	Stara Rudówka 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	I
120.	Stara Rudówka 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
121.	Stara Rudówka 5	plyty azbestowo-cementowe faliste	36	0,396	II
122.	Stara Rudówka 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	I
123.	Stara Rudówka 9	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	III
124.	Stara Rudówka 22	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	III
125.	Stara Rudówka 24	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	I
126.	Stara Rudówka 25	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
127.	Stara Rudówka 27b	plyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	II
128.	Stara Rudówka 27c	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	I
129.	Stara Rudówka 28	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
130.	Stara Rudówka 30	plyty azbestowo-cementowe faliste	380	4,18	I
131.	Stara Rudówka 30a	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
132.	Stara Rudówka 33	plyty azbestowo-cementowe faliste	600	6,6	II
Skop					
133.	Skop 4	plyty azbestowo-cementowe płaskie	322	3,542	II
134.	Skop 11	plyty azbestowo-cementowe płaskie	99	1,089	II/I
135.	Skop 12	plyty azbestowo-cementowe płaskie	40	0,44	I
136.	Skop 13	plyty azbestowo-cementowe płaskie	100	1,1	II
137.	Skop 16	plyty azbestowo-cementowe płaskie	650	7,15	II
138.	Skop 17	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	I
139.	Skop 19	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
140.	Skop 20	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
141.	Skop 30	plyty azbestowo-cementowe faliste	350	3,85	II

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
<i>Słabowo</i>					
142.	Słabowo 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	2	0,022	II
143.	Słabowo 9	plyty azbestowo-cementowe faliste	170	1,87	I
144.	Słabowo 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	260	2,86	II
145.	Słabowo 13a	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
146.	Słabowo 13a	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	II
147.	Słabowo 24	plyty azbestowo-cementowe faliste	75	0,825	I
148.	Słabowo 26	plyty azbestowo-cementowe faliste	15	0,165	II
149.	Słabowo 26	plyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	I
<i>Szymonka</i>					
150.	Szymonka 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	550	6,05	III
151.	Szymonka 26	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	II
152.	Szymonka 29	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	I
153.	Szymonka 35	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	I
154.	Szymonka 37	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
155.	Szymonka 39	plyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	I
156.	Szymonka 39a	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	I
157.	Szymonka 41	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	III
158.	Szymonka 56	plyty azbestowo-cementowe faliste	130	1,43	II
159.	Szymonka 58	plyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	II/I
160.	Szymonka 63	plyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	II
161.	Szymonka 64	plyty azbestowo-cementowe faliste i płaskie	110	1,21	II/I
<i>Sterławki Wielkie</i>					
162.	Sterławki Wielkie 1a	plyty azbestowo-cementowe faliste	350	3,85	II
163.	Sterławki Wielkie 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	15	0,165	I
164.	Sterławki Wielkie 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	II
165.	Sterławki Wielkie 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
166.	Sterławki Wielkie 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	I
167.	Sterławki Wielkie 14	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	I
168.	Sterławki Wielkie 17	plyty azbestowo-cementowe faliste	650	7,15	II/I
169.	Sterławki Wielkie 20	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
170.	Sterławki Wielkie 20a	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	II
171.	Sterławki Wielkie 20b	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
172.	Sterławki Wielkie 23	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	II
173.	Sterławki Wielkie 27	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
174.	Sterławki Wielkie 29	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	II
175.	Sterławki Wielkie 30	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
176.	Sterławki Wielkie 35	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	I
177.	Sterławki Wielkie 36	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
178.	Sterławki Wielkie 37	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
179.	Sterławki Wielkie 38	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	II
180.	Sterławki Wielkie 39	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
181.	Sterławki Wielkie 43	plyty azbestowo-cementowe faliste	500	5,5	I
182.	Sterławki Wielkie 45	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
183.	Sterławki Wielkie 48	plyty azbestowo-cementowe faliste	310	3,41	I
184.	Sterławki Wielkie 49	plyty azbestowo-cementowe faliste	450	4,95	II
185.	Sterławki Wielkie 50	plyty azbestowo-cementowe faliste	500	5,5	I
186.	Sterławki Wielkie 53	plyty azbestowo-cementowe faliste	200	2,2	II
187.	Sterławki Wielkie 60	plyty azbestowo-cementowe faliste	25	0,275	II
188.	Sterławki Wielkie 64 a	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	I
189.	Sterławki Wielkie 65	plyty azbestowo-cementowe faliste	270	2,97	I
190.	Sterławki Wielkie Kolonia 71	plyty azbestowo-cementowe faliste	580	6,38	I
191.	Sterławki Wielkie Kolonia 72	plyty azbestowo-cementowe faliste	360	3,96	I
192.	Sterławki Wielkie 73a	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	I
193.	Sterławki Wielkie 74	plyty azbestowo-cementowe faliste	500	5,5	II
194.	Sterławki Wielkie 74b	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
195.	Sterławki Wielkie 75	plyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	III
196.	Sterławki Wielkie 76	plyty azbestowo-cementowe faliste	84	0,92	III
197.	Sterławki Wielkie Kolonia 77	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
198.	Sterławki Wielkie Kolonia 78	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	II
199.	Sterławki Wielkie 80	plyty azbestowo-cementowe faliste	500	5,5	I
200.	Sterławki Wielkie 81	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
201.	Sterławki Wielkie 83	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
202.	Sterławki Wielkie 85	plyty azbestowo-cementowe faliste	680	7,48	II
203.	Sterławki Wielkie 88	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
204.	Sterławki Wielkie Kolonia 89	plyty azbestowo-cementowe faliste	500	5,5	I
205.	Sterławki Wielkie 89/1	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	II
Tros					
206.	Tros 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	I
207.	Tros 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
208.	Tros 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
209.	Tros 5	plyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	II
210.	Tros 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	540	5,94	II/I
211.	Tros 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
212.	Tros 18a	plyty azbestowo-cementowe faliste	250	2,75	II
213.	Tros 23	plyty azbestowo-cementowe faliste	5	0,055	I
214.	Canki 9	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	III
215.	Canki 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	700	7,7	III
Wejdyki					
216.	Wejdyki 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	I
217.	Wejdyki 22	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	II
218.	Wejdyki 25	plyty azbestowo-cementowe faliste	350	3,85	I
219.	Wejdyki 27	plyty azbestowo-cementowe faliste	300	3,3	II
Miasto Ryn					
220.	Ryn, ul. Brzozowa 4	plyty azbestowo-cementowe płaskie	150	1,65	I
221.	Ryn, ul. Cicha 2	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	I
222.	Ryn, ul. Kopernika 28	plyty azbestowo-cementowe płaskie	80	0,88	I
223.	Ryn, ul. Kopernika 38	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	II
224.	Ryn, ul. Kopernika 40	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	II
225.	Ryn, ul. Kościuszki 1	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
226.	Ryn, ul. Kościuszki 18	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
227.	Ryn, ul. Nowickiego 6	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	I
228.	Ryn, ul. Nowickiego 8	plyty azbestowo-cementowe faliste	160	1,76	II

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
229.	Ryn, ul. Nowickiego 19	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	II
230.	Ryn, ul. Partyzantów 15	plyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	III
231.	Ryn, ul. Partyzantów 15	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	III
232.	Ryn, ul. Partyzantów 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	450	4,95	II
233.	Ryn, ul. Polna 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	175	1,925	II
234.	Ryn, ul. Polna 12	plyty azbestowo-cementowe faliste	175	1,925	II
235.	Ryn, ul. Polna 14	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
236.	Ryn, ul. Polna 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
237.	Ryn, ul. Sawickiej 12	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	I
238.	Ryn, ul. Słoneczna 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	III
239.	Ryn, ul. Świerczewskiego 3	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
240.	Ryn, ul. Świerczewskiego 15	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
241.	Ryn, ul. Świerczewskiego 32	plyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	I
242.	Ryn, ul. Traugutta 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	I
243.	Ryn, ul. Wiejska 4	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
244.	Ryn, ul. Zamiejska 2	plyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	II
245.	Ryn Kolonia, ul. Zamiejska 10	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
246.	Ryn Kolonia 16	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I

Załącznik 2

Ustawy:

1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, t.j. z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, t.j. z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r., poz. 1409, t.j.).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, t.j. z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 12, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2011 r. nr 63 poz. 322).
7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 227, poz. 1367).
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013 r., poz. 1155, t.j.).

Rozporządzenia:

- 1) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896).
- 2) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.).
- 3) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109).
- 4) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2011 r., Nr 33, poz. 166).
- 5) Rozporządzenie Ministra Pracy Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.).
- 6) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).
- 7) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 r., Nr 8, poz. 31).
- 8) Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649, z późn. zm.).
- 9) Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

- 10) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 11) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673).
- 12) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055).
- 13) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033).
- 14) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r., poz. 523).
- 15) Oświadczenie Rządowe z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 815).
- 16) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.).
- 17) Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. z 2012 r., poz. 192, z późn. zm.).
- 18) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).
- 19) Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów z zakresu przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 619).

Powyższe ustawy, rozporządzenia i Program dostępne są na stronach internetowych odpowiednich ministerstw oraz na stronie www.isap.sejm.gov.pl

Dyrektywy i decyzje

Poniższe dyrektywy i decyzje dostępne są na stronie <http://eur-lex.europa.eu/pl/index.html>

1. Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27).
2. Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317).
Zmieniające dyrektywę Rady 76/769:

- *Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193).*
 - *Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piątą dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 7, str. 118).*
 - *Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 86).*
 - *Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 363 z 31.12.1991, str. 36; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 13).*
3. *Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264).*
- Zmieniające dyrektywę Rady 83/477:*
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/18/WE z dnia 27 marca 2003 r. zmieniająca dyrektywę Rady 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 97, z 15.04.2003, str. 48; ; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, str. 312).*
 - *Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 206 z 29.07.1991, str. 16; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 415).*
 - *Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników chemicznych przy pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 131 z 5.05.1998, str. 11, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 3, str. 279).*

4. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269).
5. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349).
6. Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 377 z 21.12.1991, str. 20, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 2, str. 78).
7. Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 245, z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 5, t. 2, str. 71).
8. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str. 12, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213).
9. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35).
10. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228).
11. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz. Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314).
12. Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) (Dz. Urz. WE L 37 z 13.02.2003, str. 24, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 7, str. 359).
13. Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów (Dz. Urz. WE L 114 z 27.4.2006, str. 9).
14. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 1013/2006 z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. WE L 190, z 12.07.2006, str. 1).
15. Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. WE L 396, z 30.12.2006, str. 1 oraz sprostowanie w Dz. Urz. WE L 136, z 29.05.2007, str. 3).

Załącznik 3

Objaśnienia:

- 1) W przypadku wytwarzania, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów należy sporządzać osobną kartę ewidencji odpadu dla każdego miejsca prowadzenia działalności, z wyjątkiem usług, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 22 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. W przypadku odbierania odpadów komunalnych należy sporządzić osobno kartę dla każdej gminy, z terenu której odpady komunalne są odbierane. Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495, z późn. zm.) w zakresie odpadów powstałych w wyniku demontażu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz prowadzącego stację demontażu i prowadzącego punkt zbierania pojazdów, o których mowa w ustawie z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, poz. 202, z późn. zm.) w zakresie gospodarowania pojazdami wycofanymi z eksploatacji.
- 2) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 3) Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.
- 4) Podać imię i nazwisko lub nazwę posiadacza odpadów. W przypadku odbierania odpadów komunalnych posiadaczem obowiązany do wypełnienia karty ewidencji odpadu jest przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.) lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 5) Podać adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.
- 6) Podać adres miejsca prowadzenia działalności. W przypadku posiadania decyzji na prowadzenie działalności na terenie całego kraju lub na określonym obszarze należy wskazać adres siedziby lub miejsca zamieszkania posiadacza odpadów. W przypadku przedsiębiorcy, który uzyskał zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, należy podać województwo i gminę.
- 7) Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W – wytwarzanie odpadów, Zb – zbieranie odpadów, Od – odzysk, Un – unieszkodliwianie odpadów, Ok – odbieranie odpadów komunalnych.
- 8) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- 9) Nie dotyczy odpadów komunalnych.
- 10) Odpady komunalne w rozumieniu definicji zawartej w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 11) Wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 12) Podać nr karty przekazania, na podstawie której odpad został przyjęty. W przypadku przywozu odpadów na terytorium kraju należy wpisać "Przywóz do RP". W przypadku przyjmowania odpadów z innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu. W przypadku przyjmowania odpadów od posiadacza zwolnionego z obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów rubryka pozostaje niewypełniona.
- 13) Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie.
- 14) Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 15) Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 16) Podać nr karty przekazania odpadu, którą został przekazany innemu posiadaczowi odpadów. W przypadku wywozu odpadów poza terytorium kraju należy wpisać "Wywóz poza RP". W przypadku przekazania odpadów osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym niebędącym przedsiębiorcami do wykorzystania na własne potrzeby zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach należy wpisać „Przekazane os. fiz.". W przypadku przekazywania do innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce, podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu.

WZÓR KARTY PRZEKAZANIA ODPADU

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ¹⁾	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{2,3)}	Transportujący odpad ^{2,4)}		Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ²⁾
Adres ⁵⁾	Adres ^{5,6)}		Adres ⁵⁾
Nr REGON ⁶⁾	Nr REGON ^{6, 7)}		Nr REGON ⁶⁾
Miejsce przeznaczenia odpadów ⁸⁾			
Rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad ⁹⁾			
Wnioskuje o wydanie dokumentu potwierdzającego odzysk lub recykling ¹⁰⁾ <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> TAK ☐ NIE ☐ </div>			
Kod odpadu ¹¹⁾	Rodzaj odpadu ¹¹⁾		
Data/miesiąc^{12,13)}	Masa przekazanych odpadów [Mg]¹⁴⁾	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy^{7,15)}	
Potwierdzam przekazanie odpadu ¹⁾	Potwierdzam wykonanie usługi transportu ^{4,6)}	Potwierdzam przejęcie odpadu ¹⁾	
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	

Objaśnienia:

- 1) Numer jest nadawany przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- 2) Podać imię i nazwisko lub nazwę podmiotu.
- 3) W przypadku odpadów komunalnych do wypełnienia karty przekazania odpadu jest obowiązany przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.) lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 4) Dotyczy przedsiębiorcy transportującego odpady, niebędącego posiadaczem odpadów, działającego na zlecenie innego posiadacza odpadów, który zlecił mu wykonanie usługi transportu odpadów.
- 5) Podać adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- 6) O ile posiada.
- 7) W przypadku, gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich transportujących odpad z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- 8) Podać adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu transportującemu odpady.
- 9) Dotyczy stacji demontażu w przypadku przekazywania odpadów powstałych w wyniku demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Podać symbol R lub D. Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 10) Dotyczy dokumentów wystawianych przez prowadzących odzysk lub recykling na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607, z późn. zm.).
- 11) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 12) W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu.
- 13) Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego transportującego odpady temu samemu posiadaczowi odpadów.
- 14) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- 15) Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

WZÓR OZNAKOWANIA DRÓG UTWARDZONYCH ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST PRZED WEJŚCIEM W ŻYCIĘ USTAWY Z DNIA 19 CZERWCA 1997 R. O ZAKAZIE STOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, ALE NIEZABEZPIECZONYCH TRWALE PRZED EMISJĄ WŁÓKIEŃ AZBESTU

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....
.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....
.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:

4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:

5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:

6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

8. Stopień pilności⁷⁾:

9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....
(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, Inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczelniwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- Inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

WZÓR

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Rodzaj zabudowy¹⁾:Numer działki ewidencyjnej²⁾:Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:Ilość wyrobów⁴⁾:Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieuszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RYN

1	2	3	4
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania objekty, urządzenia lub instalacje)	0	
		SUMA PUNKTÓW OCENY	
		STOPIEŃ PILNOŚCI	

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów
wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- ¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- ²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- ³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrabione,
 - szczeliva azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- ⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- ⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Michał Szczebiot